

A person with long dark hair, wearing a white top, is holding a white rectangular card in front of their chest. The card features a red anatomical illustration of a human thyroid gland. The background is a plain, light grey color.

Kilpirauhasen liika- ja vajaatoiminta

Aino, Iida, Mina, Oona ja Emma

SOTE21

Kilpirauhasen liikatoiminta (Hypertyreoosi)

- Sairaus, joka kiihdyttää elimistön aineenvaihduntaa.
- Voi jopa kaksinkertaistaa perusaineenvaihdunnan.
- Liikatoimintaa johtuu tyroksiinin sekä trijodityroniinin liiallisesta kierrosta.
- Yleisin aiheuttaa etiologia on Basedowin tauti-nimellä kulkeva tila, joka liittyy kilpirauhasen autoimmuunitulehdukseen.
- Elimistöön muodostuvat kilpirauhaskudoksen osia kohtaan vasta-aineita, jotka aktivoivat rauhasen toimimaan liian vilkkaaksi.
- Liikatoimintaan sairastuu yleisemmin 30-40 vuoden iässä, mutta se voi ilmentyä muunkin iässä.
- Sairaus on yleisempi naisilla.

Oireet:

- Johtuvat liiallisen kilpirauhashormonin aiheuttaneesta kiihtyneestä aineenvaihdunnasta.
- Potilas hikoilee herkästi ja laihtuu, sydämen syke on kiihtynyt, usein suolen toiminta kiihtyy ja esiintyy ripulia.
- Toiminta puhe sekä liikehdintä, saattaa muuttua tavallista vilkkaamaksi.
- Silmäsairaudet ovat yksi oire kilpirauhasen liikatoiminnassa.

Hoito ja lääkehoito:

- Liikatoiminta todetaan yksinkertaisella verinäytteen tutkimuksella.
- Beetasalpaaja-lääkkeellä lievitetään sydämentykytystä ja muita oireita.
- Kilpirauhasen toimintaa hillittää karbimatsoli-nimisellä lääkkeellä, jolla hormonin tuotanto hiljalleen normalisoituu muutamassa viikossa.

An elderly couple is walking across a stone bridge. The man is on the left, wearing a grey sweater and glasses, and the woman is on the right, wearing a light-colored jacket and a blue top. They are both looking towards the right. The background shows a blurred view of a river and trees.

Kilpirauhasen vajaatoiminta (Hypotyreoosi)

- Sairaus on naisilla neljä kertaa yleisempi kuin miehillä.
- Suurin osa potilaista on myöhäisessä keski-iässä tai sitä vanhempia, mutta sairaus voi ilmaantua nuoremmillakin.
- Kilpirauhasen vajaatoiminta syntyy, kun kilpirauhanen ei pysty tuottamaan normaalia määrää kilpirauhashormonia, tyroksiinia.

Oireet:

- paleluherkkyttä
- painonnousua
- Ummetusta
- Sydämen sykkeen hidastumista
- Ihon kuivumista.
- Usein esiintyy turvotusta silmissä, kasvoissa ja säärissä.

Hoito ja lääkehoito

- Kilpirauhasen vajaatoimintaan tarkoitettua tyroksiini-lääkettä käyttää Suomessa yli 300 000 henkilöä (lähes 6 % väestöstä)
- Sairauteen ei voi elintavoilla tai muulla itsehoidolla vaikuttaa.
- Tyroksinihormoni nautitaan tablettina kerran päivässä. Sen avulla oireet väistyvät muutamassa viikossa.

Seuranta:

- Kontrollikäynnit säännöllisesti
- Verikokeet

Lähteet:

- <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00667>